

Отже, підприємці можуть більше сконцентруватися на поліпшенні фінансових результатів та збільшення доходу для зросту підприємств в нашій країні. Завдяки мобільності, здатності до швидкого пристосування до змін споживчого попиту, порівняно невисокому рівню експлуатаційних витрат, функціонування ФОП стимулюватимуть розвиток конкуренції, забезпечуватимуть створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття.

Література.

1. Економічний фронт України. Як український бізнес працює під час війни. URL: <https://opendatobot.ua/war> (дата звернення: 31.05.2022).

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України № 2120-IX від 15 березня 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 31.05.2022).

3. Тренди економічного фронту: як працює бізнес під час війни. URL: <https://opendatobot.ua/analytics/digest-business-in-war> (дата звернення: 31.05.2022).

4. Павловська Т.С., Лега О.В. Вплив військового стану на податкові трансформації спрощеної системи оподаткування. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: Матеріали V Всеукраїнської наук.-практ. конф. м. Полтава, 14-15 квітня 2022 р. Полтава, 2022. С. 303-306.

АУДИТ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ВІД ШАХРАЙСТВА

***РАГУЛІНА І.І., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

У сучасних умовах господарювання економічна безпека підприємства відіграє ключову роль в успішному функціонуванні бізнесу. Сьогодні більшість керівників і власників проводить активну діяльність в цьому напрямі, оскільки корупція, розкрадання, шахрайство, неправомірні дії співробітників погіршують фінансовий стан підприємств [1].

Згідно ст. 190 Кримінального кодексу України під терміном «шахрайство» розуміється заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою (шахрайство) [2].

Найчастіше шахрайськими діями на підприємстві є: фальсифікація звітності з метою отримання певних преференцій; приховування результатів інших неправомірних діянь; привласнення або незаконне використання коштів чи майна підприємства; незаконне збагачення керівників із використанням змова з контрагентами або з використанням інших корупційних можливостей.

На сьогоднішній час найпоширенішим видом шахрайства є незаконне привласнення грошових коштів та майна підприємства. Для того, щоб виявити та запобігти фактам обману на підприємстві керівник залучає аудиторів. Це можуть бути як зовнішні незалежні експерти, так і внутрішні аудитори. Часто головною місцею перевіряючих є як перевірка звітності, так й дослідження внутрішніх процесів на підприємстві.

Аудиторський контроль як спосіб захисту від шахрайства розпочинається з проведення інформативної вибірки, суть якої у тому, щоб обрані для перевірки документи показували ознаки зловживань.

Наступним етапом аудиторської перевірки, для запобігання та виявлення шахрайства, є аналіз бухгалтерських документів на предмет факту наступних питань: зменшення прибутку за окремими видами діяльності у порівнянні з попередніми періодами. Часто відбувається, що співробітник не здає або здає не в повному обсязі, отримані від клієнта кошти до каси підприємства; збільшення числа бракованої продукції. Така ситуація може вказувати на крадіжку товарно-матеріальних цінностей за допомогою фальсифікації документів щодо виявлення бракованої продукції та списання зіпсованих товарів; списання запасів на складі. Універсальний вид шахрайства – фіктивне списання запасів з їх подальшим розкраданням; збільшення кількості витрат на матеріали, які були придбані через підзвітних осіб. Ситуація схожа на попередню – за документами матеріали списуються в роботу, а за фактом викрадаються; розбіжність маси вантажу при отриманні та відвантаженні від постачальника. Під час доставки особистим транспортом працівник може привласнити частину вантажу по дорозі до складу. Такі ситуації універсальні під час постачання вагового товару; існування копій звітних документів, які надаються відповідальною особою замість оригіналів. Здійснюється розкрадання продукції за фальшивими документами. Мета – отримання додаткових бланків суворої звітності; надання клієнтам великих знижок. Цілком імовірно, що працівник вступивши у змову з клієнтом і, надавши йому завищену знижку, отримав частину коштів; завищення витрат за придбаними

матеріалами та продукцією. Працівник за певну плату може бути у змові з постачальником, який виставив підприємству товар за завищеними цінами.

Результативний спосіб діагностувати шахрайство – отримання інформації від співробітників підприємства. Відповідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», аудитор має право опитувати не лише юристів, а й інших спеціалістів підприємства з метою виявлення відомостей щодо наявності судових позовів та раціональності оцінки керівництвом впливу цих позовів на фінансовий стан [3].

З точки зору аудиторів, з метою виявлення шахрайських операцій з боку співробітників фінансового відділу та бухгалтерії підприємства раціонально вжити запобіжних заходів, а саме: здійснювати щотижневу або щомісячну аналітику звітних документів персоналу, які беруть участь у взаємовідносинах з клієнтами; виключити надходження від підзвітних осіб копій звітних документів (квитанцій про прийом коштів, актів виконаних робіт тощо); регулярно проводити позапланові інвентаризації; реалізовувати аналіз контрагентів щодо взаємозалежності з працівниками підприємства; вимагати у контрагентів копії установчих документів; вимагати від постачальників прайс-листи з відпускними цінами, при цьому щоразу при зміні цін.

На сьогоднішній день створені та з успіхом використовуються абсолютно нові методи виявлення шахрайських операцій. Вони засновані на методах математичного аналізу, використовуючи які аудитор може виявити фальшиві або підроблені документи. На основі закону Бенфорда, з метою аудиту та викриття випадків шахрайства, можливо створити програмні комплекси, за допомогою яких за невелику кількість часу можна обробити масив вихідних відомостей, виявити аномальні результати та відібрати підозрілі операції для більш конкретної перевірки. Це дозволить не тільки знайти помилки в бухгалтерських даних, а й організувати моніторинг операційної діяльності підприємства – причому як у грошових, так і натуральних величинах. Формальність закону дозволяє повністю автоматизувати процес перевірки всіх операційних даних без залучення додаткових людських ресурсів.

Таким чином, найпоширенішим видом шахрайства є незаконне присвоєння коштів та майна підприємства. Один із способів запобігання цим діям є аудиторський контроль.

Література.

1. Дубініна М.В., Сирцева С.В., Янковська Т.Ю. Форензік як метод розслідування внутрішньо корпоративних випадків шахрайства. *Електронний фаховий науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2019. Вип. 38. С. 377-383. URL: www.market-infr.od.ua

2. Кримінальний Кодекс України № 2341-III від 05.04.2001 р.

3. «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»: Закон України № 2258-VIII 21.12.2017 р.

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИТРАТ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

СИСОЄНКО І.А., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,

КАРЛЮКА Д.О., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Статистичний аналіз витрат фінансової установи здійснено на прикладі акціонерного товариства комерційного банку «ПРИВАТБАНК» (далі – АТ КБ «ПриватБанк»). Відповідно до правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, витрати банку – це «зменшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам» [1].

Розглянемо структуру витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2016-2020 роки та зобразимо її в таблиці 1.

Таблиця 1

Структура витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2016-2020 роки*

Показники	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Процентні витрати, млн грн	29364,0	18374,0	14002,0	14174,0	11961,0
Частка у структурі доходів, %	71,03	54,71	43,23	40,51	30,78
Комісійні витрати, млн грн	2205,0	3017,0	4402,0	6386,0	8888,0
Частка у структурі доходів, %	5,33	8,98	13,59	18,25	22,87
Адміністративні та інші операційні витрати, млн грн	9771,0	12194,0	13988,0	14428,0	18006,0
Частка у структурі доходів, %	23,64	36,31	43,18	41,24	46,34
Разом витрат, млн грн	41340,0	33585,0	32392,0	34988,0	38855,0

*Примітка: складено автором за даними джерел [2].